

ŠKOLENÍ POŽÁRNÍ OCHRANY PRO ZAMĚSTNANCE

Cílem tohoto dokumentu je seznámit zaměstnance a zaměstnance – dohodáře (dále jen zaměstnanci) společnosti MGVIVA a.s., s právními a ostatními předpisy, povinnostmi, zásadami požární ochrany (dále jen PO) a chováním při požáru a evakuaci.

1. Právní úprava požární ochrany v ČR

Základním právním předpisem řešícím PO v České republice je zákon ČNR č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o PO) a prováděcí vyhláška MV č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru, ve znění pozdějších předpisů (dále jen vyhláška o PO).

Účelem zákona o PO je vytvořit podmínky pro účinnou ochranu života a zdraví občanů a majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech stanovením povinností ministerstev a jiných správních úřadů, právnických a fyzických osob, postavení a působnosti orgánů státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany, jakož i postavení a povinností jednotek požární ochrany.

Každý je povinen počínat si tak, aby nezavdal příčinu ke vzniku požáru, neohrozil život a zdraví osob, zvířata a majetek; při zdolávání požárů, živelních pohrom a jiných mimořádných událostí je povinen poskytovat přiměřenou osobní pomoc, nevystaví-li tím vážnému nebezpečí nebo ohrožení sebe nebo osoby blízké anebo nebrání-li mu v tom důležitá okolnost, a potřebnou věcnou pomoc.

2. Výklad základních pojmů

- **požár** – každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení nebo zranění osob nebo zvířat, ke škodám na materiálních hodnotách nebo životním prostředí a nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata, materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy,
- **hořlavá látka** – látka v tuhém, kapalném nebo plynném stavu, která je za předvídatelných podmínek schopna hořet nebo při své látkové nebo fázové změně vytvářet produkty schopné hořet,
- **požární nebezpečí** – pravděpodobnost vzniku požáru nebo výbuchu s následným požárem,
- **ohlašovna požárů** – místo s trvalou obsluhou vybavené potřebnými komunikačními prostředky, které je určeno k přijímání hlášení o vzniku požáru nebo jiné mimořádné události a k vyhlášení požárního poplachu, jakož i k plnění dalších úkolů podle příslušné dokumentace PO.
- **věcné prostředky požární ochrany** – prostředky používané k ochraně, záchraně a evakuaci osob, k hašení požáru a prostředky používané při činnosti jednotky požární ochrany při záchranných a likvidačních pracích a ochraně obyvatelstva při plnění úkolů civilní ochrany, popřípadě při činnosti požární hlídky,
- **požárně bezpečnostní zařízení** – systémy, technická zařízení a výrobky pro stavby podmiňující požární bezpečnost stavby nebo jiného zařízení,

- **průvodní dokumentace** – montážní návod, technické podmínky pro projektování nebo provoz, návod k obsluze, požadavky na kontroly, údržbu nebo opravy, podmínky požární bezpečnosti pro používání výrobku nebo zařízení, bezpečnostní listy apod.,
- **požárně technická charakteristika** – vlastnost látky vyjádřená měřitelnou hodnotou nebo stanovená na základě měřitelných hodnot více dílčích vlastností anebo jev vystihující chování látky při procesu hoření nebo s ním související,
- **požární bezpečnost** – souhrn organizačních, územně technických, stavebních a technických opatření k zabránění vzniku požáru nebo výbuchu s následným požárem, k ochraně osob, zvířat a majetku v případě vzniku požáru a k zamezení jeho šíření,
- **veřejnost** – osoby, které se oprávněně mohou vyskytovat při provozovaných činnostech a nejsou v pracovním poměru nebo obdobném pracovním vztahu k jejím provozovatelům, nejsou vlastníky objektů, v nichž jsou činnosti provozovány ani provozovateli těchto činností.

3. Povinnosti zaměstnavatele

- Obstarávat a zabezpečovat v potřebném množství a druzích požární techniku, věcné prostředky PO a požárně bezpečnostní zařízení se zřetelem na požární nebezpečí provozované činnosti a udržovat je v provozuschopném stavu.
- Vytvářet podmínky pro hašení požárů a pro záchranné práce, zejména udržovat volné příjezdové komunikace a nástupní plochy pro požární techniku, únikové cesty a volný přístup k nouzovým východům, k rozvodným zařízením elektrické energie, k uzávěrům vody, plynu, topení a produktovodům, k věcným prostředkům PO a k ručnímu ovládání požárně bezpečnostních zařízení.
- Dodržovat technické podmínky a návody vztahující se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností.
- Označovat pracoviště a ostatní místa příslušnými bezpečnostními značkami, příkazy, zákazy a pokyny ve vztahu k PO, a to včetně míst, na kterých se nachází věcné prostředky PO a požárně bezpečnostní zařízení.
- Pravidelně kontrolovat prostřednictvím odborně způsobilé osoby, technika požární ochrany nebo preventisty požární ochrany dodržování předpisů o požární ochraně a neprodleně odstraňovat zjištěné závady.
- Umožnit orgánu státního požárního dozoru provedení kontroly plnění povinností na úseku požární ochrany, poskytovat mu požadované doklady, dokumentaci a informace vztahující se k zabezpečování požární ochrany v souladu s tímto zákonem a ve stanovených lhůtách splnit jím uložená opatření.
- Poskytovat bezúplatně orgánu státního požárního dozoru výrobky nebo vzorky nezbytné k provedení požárně technické expertizy ke zjištění příčiny vzniku požáru.
- Bezodkladně oznamovat územně příslušnému operačnímu středisku hasičského záchranného sboru kraje každý požár vzniklý při činnostech, které provozuje, nebo v prostorách, které vlastní nebo užívá.
- Stanovit z hlediska požární bezpečnosti požadavky na odbornou kvalifikaci osob pověřených obsluhou, kontrolou, údržbou a opravami technických a technologických zařízení, pokud to není stanoveno zvláštními právními předpisy a zabezpečit provádění prací, které by mohly vést ke vzniku požáru, pouze osobami s příslušnou kvalifikací.

- V prostorách s nejméně třemi zaměstnanci, ve kterých provozuje činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím nebo s vysokým požárním nebezpečím, zřídit preventivní požární hlídky.
- Zpracovávat předepsanou dokumentaci požární ochrany, plnit podmínky požární bezpečnosti v ní stanovené a udržovat ji v souladu se skutečným stavem.
- Zabezpečit pravidelné školení zaměstnanců o požární ochraně a odbornou přípravu zaměstnanců zařazených do preventivních požárních hlídek, jakož i preventivistů požární ochrany.

4. Povinnosti zaměstnanců

Zaměstnanci mají povinnost:

- dodržovat předpisy a pokyny zaměstnavatele
- plnit příkazy a dodržovat zákazy týkající se požární ochrany na označených místech
- dodržovat ustanovení zveřejněné požární dokumentace (ve všech prostorách dodržovat ustanovení požární poplachové směrnice, požárního evakuačního plánu atd.)
- udržovat volný přístup k požárně bezpečnostním zařízením a věcným prostředkům PO za účelem jejich včasného použití
- účastnit se školení
- uhasit požár, jestliže je to možné, nebo provést nutná opatření k zamezení jeho šíření
- ohlásit neodkladně na určeném místě zjištěný požár nebo zabezpečit jeho ohlášení
- neprodleně oznámit jakoukoliv závadu nebo nedostatek zjištěnou na pracovišti
- provést nutná opatření pro záchranu ohrožených osob
- poskytnout osobní pomoc jednotce PO na výzvu velitele zásahu, velitele jednotky PO nebo obce

Zaměstnanci nesmí:

- provádět práce, které mohou vést ke vzniku požáru, pokud nemají odbornou způsobilost požadovanou pro výkon takových prací zvláštními předpisy (např. odborná způsobilost v elektrotechnice, svařování apod.)
- poškozovat, zneužívat nebo jiným způsobem znemožňovat použití hasicích přístrojů nebo jiných věcných prostředků PO a požárně bezpečnostních zařízení
- omezovat nebo znemožňovat použití označených nástupních ploch pro požární techniku zastavovat materiálem únikové východy, cesty, uzávěry médií
- provádět svářečské práce nebo používat otevřený oheň v blízkosti hořlavých látek
- kouřit v místech označených zákazem
- vnášet a nepřechovávat na pracovištích a v prostorách zaměstnavatele předměty a materiály nesouvisející s činností, zejména hořlaviny, tlakové nádoby apod.

5. Organizace a zajištění PO u zaměstnavatele

- Za požární ochranu u zaměstnavatele odpovídá statutární zástupce zaměstnavatele, v případě jeho nepřítomnosti pověřena osoba.

- Za požární ochranu v jednotlivých úsecích zaměstnavatele odpovídá za svěřený úsek vedoucí zaměstnanec.

6. Základní prvky k zajištění požární ochrany

- Dokumentace PO (Začlenění do kategorie činností, Požární poplachové směrnice, Evakuační plán, Požární řád atd.).
- Věcné prostředky PO používané k ochraně, záchraně a evakuaci osob, k hašení požáru (hasicí přístroj tlačítka pro otevření nouzových dveří apod.).
- Požárně bezpečnostní zařízení podmiňující požární bezpečnost stavby nebo jiného zařízení (el. požární signalizace, požární hydrant, stabilní hasicí zařízení vodní – srinklerové, nouzové osvětlení únikových cest apod.).
- Školení a odborná příprava.
- Pravidelné kontroly dodržování předpisů o PO – preventivní požární prohlídky.
- Provádění cvičného požárního poplachu.

7. Zveřejněná požární dokumentace

- Je povinností každé osoby pohybující se v prostorách objektu se ze zveřejněnou požární dokumentací seznámit a bezpodmínečně se jí řídit.
- Požární poplachové směrnice vymezují činnosti zaměstnanců, popřípadě dalších osob, při vzniku požáru a přivolání pomoci.
- Požární evakuační plán upravuje postup při evakuaci osob z objektů zasažených nebo ohrožených požárem.

8. Nejčastější závady zjišťovaných na pracovišti na úseku požární ochrany

- Nedostatečné označení únikových cest a východů.
- Zastavěné únikové východy.
- Zúžené únikové cesty skladovanými předměty.
- Zastavěné nebo schované hasicí přístroje.
- Zastavěná požárně bezpečnostní zařízení (nástěnné hydranty, tlačítka elektrické požární signalizace atd.).
- Zastavěný přístup k uzávěrům plynu, vody nebo elektřiny.
- Nepřípevněné hasicí přístroje.
- Používání zarážky u požárních dveří v otevřené poloze.
- Skladování nebezpečného a hořlavého materiálu v místech k tomuto účelu neurčených (pneumatiky, hořlavé kapaliny, papíry).
- Skladování hořlavých látek v blízkosti zdrojů tepla a světla.

9. Nejčastější příčiny požárů

- Nedbalost, technická závada, samovznícení nebo úmysl.

Nedbalost:

- zapálení z nedbalosti či opomenutí při používání plynových a elektrických spotřebičů,
- nedodržení zákazu kouření a zacházení s otevřeným ohněm ve spojení s nedostatečným úklidem papírových a jiných hořlavých materiálů a podobně,
- nedodržování zásad bezpečné manipulace s hořlavinami a nebezpečnými látkami,
- nedodržování zásad bezpečné manipulace s elektrickým nebo plynovým zařízením,
- mechanické jiskry, úlety okují – při řezání, broušení při údržbě nebo opravách,
- elektrické jiskry, zkraty, oblouky, přechodový odpor, proudové přetížení – při nedbalém nedodržování provozních předpisů, návodů k používání u el. spotřebičů a zařízení.

Technická závada:

- elektrické jiskry, zkraty, oblouky, přechodový odpor, proudové přetížení – při porušování provozních předpisů, návodů k používání u el. spotřebičů a zařízení, při neodborných zásazích do el. zařízení, nedodržení dostatečného krytí el. zařízení a spotřebičů (IP) zejména při případných provizorních vedeních el. energie v blízkosti hořlavých látek.

Samovznícení:

- při uskladnění papíru a lepenky v prostorách s vysokou vzdušnou vlhkostí, zpravidla ve spojení s vyšší teplotou v prostorách, případně stejné podmínky při skladování obalů a objemového odpadu,
- při skladování hadrů a podobných prostředků určených k případnému odstraňování rozlitých hořlavých kapalin, zejména fermeže a barev na jejím základu, případně podobných dalších látek,
- povrchové sálavé teplo – zejména u svítidel, topidel, točivých strojů a zařízení při nedodržení předepsané bezpečné vzdálenosti.

Úmysl:

- žhářství,
- úmyslné nedodržování návodů technických zařízení při jejich používání, bezpečnostních listů, zásad požární bezpečnosti,
- úmyslné nerespektování požární dokumentace a příkazů v oblasti PO.

10. Třídy požárů

Třídy A – požáry pevných látek hořících plamenem nebo žhnutím
(např. dřevo, papír, sláma, uhlí, textil, guma)

Třídy B – požáry hořlavých kapalin hořících plamenem
 (např. benzín, nafta, olej, benzol, lak, alkohol atd.)

Třídy C – požáry plynných látek hořících plamenem
 (např. propan, butan, svítiplyn, vodík, acetylén, metan atd.)

Třídy D – požáry lehkých kovů
 (např. hořčík, hliník, sodík, draslík, oxidy uranu a thoria, slitina elektron a další)

BEZPEČNOSTNÍ
 POKYNY

Požáry elektrických zařízení pod napětím do 1 000 V

Třídy F – požáry kuchyňských (rostlinných a živočišných) olejů nebo tuků

11. Hasicí přístroje

- Slouží k operativnímu zdolávání požárů v jejich počáteční fázi rozvoje.
- Druhy hasicích přístrojů dle hasicí látky

				
Práškový	Sněhový – CO2	Halotronový	Vodní	Pěnový

12. Zásady pro likvidaci požáru

- Vždy je nutné co nejlépe zjistit rozsah požáru a druh hořící látky.
- Dle druhu hořící látky zvolit vhodný druh hasiva.
- Pokusit se požár uhasit hasicím přístrojem (nestačí-li hasicí přístroj, použij nástěnný hydrant).
- Požár hasíme od shora dolů.
- Chraňte se před sálavým teplem, plameny a popřípadě výbuchy pohybem u země.
- Nikdy neotvírejte dveře do místnosti, ve které předpokládáte požár tím způsobem, že stojíte proti dveřím, před otevřením dveří se schovejte za pevnou přepážku (zeď).
- Při hašení dodržujte bezpečnou vzdálenost pro účinné hašení.
- Při použití vody v uzavřených prostorech hrozí zasahujícím osobám opaření (pohybuje se u země).
- Není-li možné požár uhasit vlastními prostředky, pokusíte se uzavřít dveře do místnosti nebo nejbližší požární uzávěr (požární dveře).
- Vždy mějte na paměti, že největším nebezpečím při požáru je zakouření a z toho plynoucí nebezpečí otravy zplodinami hoření.

13. Použití hasicích přístrojů

Hasicí přístroj práškový

Dostřik až 8 m

Účinná vzdálenost pro hašení 2 m

Doba činnosti 10 vteřin

Vhodný na třídy požárů A B C

Méně vhodný na jemná zařízení, která jsou zejména citlivá na prach

Hasivem je speciální nebo univerzální jemný prášek

Výtlačný plyn je dusík

Hasivo je velmi účinné, nevodivé

Možno s ním hasit i elektrická zařízení pod napětím, nesmí se s ním hasit prachové materiály.

☞ **Princip hašení retardací – hasivo se „nažene“ na plamen, zpomalí reakci hoření tak, že ustane – plamen uhasne.**

Hasicí přístroj sněhový – CO₂

Dostřik max 2,5m

Účinná vzdálenost pro hašení 0,5 m

Doba činnosti 30 vteřin

Vhodný na třídy požárů B C, méně vhodný na třídu A

Velmi vhodný na jemná zařízení, elektrická zařízení a potraviny

Nesmí se používat na prachové hořlaviny

Hasivem je oxid uhličitý

Možno s ním hasit i elektrická zařízení pod napětím

- ☞ **Hasivo se ochlazuje až na – 78 °C, proto je nutné hasicí přístroj držet za páku ventilu a hubicí za držadlo.**
- ☞ ***Princip hašení ředěním – plynné hasivo zředí hořlavé plyny a páry a obsah kyslíku v okolním vzduchu tak, že hoření nemůže pokračovat – plamen uhasne***

Hasicí přístroj halotronový

Dostřik až 8 m

Účinná vzdálenost pro hašení 1 m

Doba činnosti 20 vteřin

Vhodný na třídy požárů A B C

Hasivem jsou halotronové plyny (*jedná se o tzv. čisté hasivo*) proti plynům halonovým

Výtlačný plyn je dusík

Hasivo je velmi účinné, nevodivé

Možno s ním hasit i elektrická zařízení pod napětím

☞ **Princip hašení ředěním – plynné hasivo zředí hořlavé plyny a páry a obsah kyslíku v okolním vzduchu tak, že hoření nemůže pokračovat – plamen uhasne.**

Hasicí přístroj vodní

Dostřik až 10 m

Doba činnosti 60 vteřin

Vhodný na třídy požárů A

Hasivem je voda

Hasebním účinkem je především ochlazování

Výtlačný plyn je dusík

☞ **Nelze s ním hasit elektrická zařízení pod napětím a nesmí být použit k hašení hořících alkalických kovů, hořících tuků a olejů.**

☞ **Princip hašení ochlazením – hasivo (voda) se nanese na hořící předmět, ten se ochladí a přestanou se uvolňovat hořlavé plyny a páry – plamen uhasne.**

Použití hasicích přístrojů

- Hasicí přístroj je vhodný na hašení začínajícího požárů (velikost ohniště do 3 m² a výška plamene cca 170 cm).
- Způsob použití hasicího přístroje (informace o použití je uvedena na typovém štítku *hasicího přístroje*):

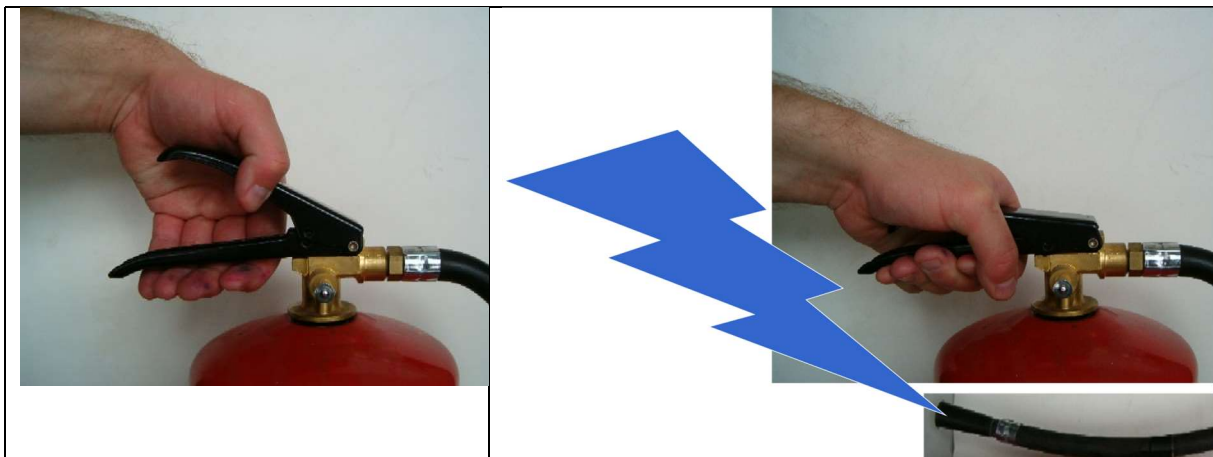
1. **Odjisti hasicí přístroj** (*hasicí přístroj – dále HP sundejte z držáku, doneste HP k místu požáru, položte HP na podlahu, jednou rukou držte HP za spodní část rukojeti HP a druhou rukou vytrhněte pojistku*)

2. **Uchop proudnici a nasměruj na oheň** (tím nasměrujete hasivo směrem k ohni, a ne mimo a zároveň se vyhnete případnému zranění od proudnice)

3. **Stlač páku ventilu** (tím dojde k výstřiku hasiva z proudnice)

14. Zásady evakuace

Při vyhlášení evakuace je povinností odpovědných osob:

- Ověřit proniknutí signálu o evakuaci
- Otevřít východy a zajistit je otevřené
- Nasměrovat evakuované na shromaždiště
- Zabránit vstupu nepovolaných osob
- Soustřeďovat informace o průběhu evakuace
- Ověřit úplnost evakuace
- Připravit dokumentaci zdolávání požárů
- Vyslat návodčího pro navedení a informaci hasičů
- Zajistit zdravotní pomoc pro evakuované
- Zajistit střežení evakuovaného materiálu

Při vyhlášení evakuace je povinností přítomných osob:

- Při požáru myslíte především na svou bezpečnost a záchranu osob
- Co nejdříve ukončíte pracovní činnost (mimo osob v požárem ohroženém úseku)
- Vezměte si osobní věci
- Před odchodem z pracoviště zavřete okna a dveře tím zpomalíte šíření požáru a průniku kouře
- Zachovejte klid, nepanikařte, neběhejte, pohybujte se rychlou plynulou chůzí
- Objekt opusťte nejkratší únikovou cestou (úniková cesta je označena bezpečnostními značkami v barevném provedení bílý piktogram na zeleném poli) (viz. místní podmínky)
- Nepoužívejte výtahy, pokud nejsou evakuační
- Řiďte se pokyny osob řídících evakuaci
- Poskytněte pomoc zraněným nebo postiženým osobám

- Dostavte se na určené shromaždiště

- Ohlaste vedoucímu evakuace chybějící kolegy

Únik zakouřeným prostorem

- dávejte pozor, abyste se vyhnuli nadýchání nebezpečných zplodin hoření
- dejte si před ústa kus navlhčené látky
- zakryjte si celé tělo včetně hlavy (použijte deku nebo další oblečení)
- přikrčte se a pohybujte se co nejbliž k podlaze

Únik prostorem ohroženým požárem

- zachovejte klid, nepanikařte
- vyhledejte, dle možnosti, nejvzdálenější místo od požáru tak, aby bylo viditelné z veřejného prostranství a přístupné pro záchranu (nejlépe vybavené okny)
- zavřete všechny dveře a okna směrem k požáru
- utěsněte mezery u dveří kusy látky (nejlépe namočené)
- odstraňte hořlavé předměty z blízkosti dveří v místnosti
- upozorněte na sebe mobilním telefonem (je dobré pamatovat si podlaží a číslo místnosti, ve které se nacházíte), voláním, boucháním do topného systému
- vyvěste z okna světlou látku a okno zavřete, pokud látku nemáte, mávejte z okna
- při snížené viditelnosti rozsvěcujte a zhasínejte světlo v místnosti

Zpracoval v Buštěhradě dne 2.1.2024, FASS, s.r.o., OZO v PO